

KASB-HUNAR TA'LIMI

Профессиональное образование
Professional education

Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal
2023-yil, 3-son

Muassislar:

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim
boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta
tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti

Bosh muharrir: Z.Y.XUDAYBERDIYEV

Ijrochi direktor: H.SIROJIDDINOV

Tahrir hay'ati:

M.XOLMUXAMEDOV, R.X.JO'RAYEV,

A.Q.JALALOV, A.R.XODJABAYEV

J.SH.SHOSALIMOV, A.NABIYEV,

A.A.HASANOV, H.SIROJIDDINOV,

K.M.GULYAMOV

Jurnal 2000-yildan nashr etila boshlangan.
O'zbekiston matbuot va axborot agentligida
2007-yil 3-yanvarda qaytadan ro'yxatga olinib,
0109-raqamli guvohnoma berilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar
Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya komissiyasi
tomonidan 2017 yil 29 avgustdagi 241/8 qarori
bilan Pedagogika fanlari bo'yicha dissertatsiyalar
yuzasidan asosiy ilmiy natijalarni chop etishga
tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Manzil: 100095, Toshkent sh., Olmazor tumani

Universitet ko'chasi, 2-uy

Tel.: 90-979-75-89; 94-677-90-32;

E-mail: kasbhunartalimi@mail.ru,
ksbjurnal@inbox.uz.

Nashr uchun mas'ul

H.Sirojiddinov

Shahifalovchi:

I.Sirojiddinov

Tahririyat fikri muallif nuqtai nazariga to'g'ri
kelmasligi mumkin.

Tahririyatga yuborilgan maqolalar tahrir etilmaydi
va egasiga qaytarilmaydi.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Kasb-hunar ta'limi"
jurnalidan olingani izohlanishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 31.03.2023-yil.

Bichimi 60x84 1/8

Bosma tabog'i 10. Adadi 60 nusxa.

Buyurtma "PROFIEDUPRESS" MChJ

bosmaxonasida chop etildi.

Korxonada manzili: Toshkent shahri, Sirg'ali tumani,

Yangi Sirg'ali ko'chasi, 18-uy

МУНДАРИЖА

Sodiqova G.G'. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ko'p ma'noli so'zlarni o'rgatishning lisoniy zaruriyati va asoslari	3
Mirzayev A.X. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi	7
Xoldarova I.V. Divergent fikrlash: xususiyatlari, rivojlanish yo'llari ...	13
Mustapaqulov S.U. Texnika oliy ta'lim muassasalarida "texnik mexanika" fanini o'qitish usullari.....	19
To'xtanazarova Z.U. Alohida ehtiyoji bor bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda tibbiy-psixologik-pedagogik komissiyaning roli	24
Ashurova C.I.O. Современные подходы модернизации системы профессионального образования в узбекистане	28
Ikromov M.X. "Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish.....	33
Жамшид Б.Э. Таълимда компетентли ёндашув асосида бўлажак информатика ўқитувчиларининг касбий кўникмаларини шакллантириш воситалари.....	37
Qosimov Sh.U. Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashda pedagogik amaliyotni tashkil etish.....	43
Kodirov M.M. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni labdan o'qishga o'rgatish omillari	46
Xushnazarova M.N. Pedagog-tarbiyachini innovatsion faoliyatga tayyorlashning pedagogik- psixologik muammolari.....	51
Саггаркулов К. Академик лицейларда "квант физика" Бўлимни ўқитишда ўқувчиларнинг илмий дунёкарашини шакллантиришда дидактик тамойилларидан фойдаланиш	57
Тошпулатов Р.И. Таълим самарадорлигини оширишда оммавий очик онлайн курсларнинг ўрни	62
Султанов Б.Ф. Формирование безопасности жизнедеятельности будущего специалиста в системе профессионального образования.....	66
Raxmonov I.Y. Xalilayev B.T. Ofitserlar kasbiy faoliyatida kompetentlik va uning ahamiyati	70
Isayev N.F. Imitatsion modellashtirishni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.	74
Ганиева А.З. Архитектоника управленческих компетенций руководителя доо	79
Xurramov A.J. Raqamli texnologiyalar bo'lajak o'qituvchilarning kompetentsiyalarini shakllantirish vositasi sifatida	84
Талипов Н.Х., Султонова Д., Хўжаева С. Талабаларни касбга йўналтиришда портрет композициясини ишлашнинг айрим хусусиятлари	89
Azimov D.G'. Talabalarni qo'shimcha mashg'ulotlar orqali individual ta'limga yo'naltirishning nazariy asoslari	94
G'ofurov A.U. Bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning tashkiliy va ijtimoiy-pedagogik asoslari.....	98
Umarova M. M. Ijtimoiy tasavvurlar konsepsiyasi doirasida oilaviy qadriyatlarini o'rganish muammolari.....	105
Isaxanova M.E. Oilaviy ta'limning kichik yoshdagi o'quvchining o'zini o'zi qadrlashiga ta'siri	109
Менгликулов А.Х. Мактаб ёшидаги болаларни сузишга ўргатишдаги босқичининг ташкилий-методик хусусиятлари	114
Abduraxmanov Z.B. Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorlashda virtual modellashtirish didaktik vosita sifatida.....	120
Imankulov N. Ta'lim tizimida steam texnologiyasidan foydalanish asoslari	127
Mardonkulov J.A. Bo'lajak informatika o'qituvchilarini metodik tayyorlashda pedagogik innovatsion jarayon mohiyati	131
Bo'ronov Sh.Sh. Ekologik kompetentlik: keng dunyoqarash va toza hayot sari yo'l	136
Xo'jamqulova N.R. Boshlang'ich sinflarda xalqaro baholash dasturlari asosida o'quvchilarda savodxonlik darajasini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	141

Usmonov A.A. Talabalarda tadqiqot bilan bog'liq ko'nikmalarni rivojlantirishning zarurati.....	151
Muratov X.X., Isometova G.D. Oliy ta'limda talabalar darslarini ta'limiy dasturlar orqali tashkil etishning samaradorligi	156
Xayitov L., Qurbonova M. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning eshitish idroki xususiyatlari	159
Ramonova S.K. Oliy harbiy bilim yurtida elektrotexnika va elektronika asoslarini o'qitishning zamonoviy shakllari va o'qitish metodikasi	164
Позилова Ш.Х. Профессионал таълим ўқитувчилари касбий креативлигини ривожлантиришнинг илмий-методик жиҳатдан таҳлили.....	170
Sultanov R.O. Talabalarining loyihalash faoliyatini tashkil etishda arduino platformasida robototexnik uskunalardan foydalanish	177
Toshpulatov F.U. Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarida estetik ko'nikmalarni rivojlantirishning ijtimoiy – pedagogik zaruriyati	184
Gulomova N.X. Muhandislik va kompyuter grafikasi darslarida 3d printer yordamida ta'lim oluvchilarning fazoviy tasavvurini rivojlantirish	192
Ataqulova M.N., Rasulova M.G', Tog'ayeva Sh.T. Biologiya ta'limi jarayonida talabalarni kreativligini oshirishni o'rni.....	197
Tilakova M.A. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari.....	201
Xoliqov U.Q. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga shaxmatni o'rgatish orqali shaxsiy sifatlar va mantiqiy fikrlash darajasini baholash metodikasi.....	207
Baymetov B.B., Umataliyev M.A. Talabalarnga rangtasvirdan o'quv mashq - vazifalarinitashkil etishning nazariy asoslari.....	215
Эшнаев Н.Ж. Отмда замонавий мобил мутахассис тайёрлашнинг ижтимоий педагогик-психологик омиллари	221
Muratov X.X. Tasviriy san'at fanlaridan mustaqil ta'limni tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish orqali ta'lim samaradorligiga erishish	225
Muminova G.Z. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishda akmeologik texnologiyalarning o'rni.....	232
Abduvaliyeva N.Sh. Yuqori malakali yengil atletikachi sprinterlarni musobaqalardagi natijalari tahlili.....	237
Adizova N.B. Divergent fikrlashga oid ilmiy-nazariy tadqiqotlar masalasiga doir.....	241
Samadova S.J. Oliy harbiy ta'lim kursantlariga til o'rgatishda duch kelinadigan qiyinchiliklar.....	247
Sharipova S.F. Geometriya kursida ba'zi yasashga doir masalalarni yechish usullari.....	253

ОТМДА ЗАМОНАВИЙ МОБИЛ МУТАХАССИС ТАЙЁРЛАШНИНГ ИЖТИМОЙ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ОМИЛЛАРИ

ЭШНАЕВ НОРТОЖИ ЖУМАЕВИЧ
ЧДПУ ПСИХОЛГИЯ КАФЕДРАСИ ДОЦЕНТИ

Аннотация: Ушбу мақолада юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис тайёрлаш билан боғлиқ ижтимоий-иқтисодий, педагогик-психологик омиллар контекстида ёндашиш, мобил ва профессионал мутахассис тайёрлаш инструментал омиллар ҳамда педагогик таълим инновацион кластерининг мобиллик асослари хусусида сўз юритилган.

Калит сўзлар: таълим, касбий малака, замонавий мобил мутахассис, ижтимоий педагогик-психологик, профессионал мутахассис, инструментал омиллар, педагогик таълим инновацион кластери, замонавий ёндашув, миллий ва умуминсоний қадрият, узлуксиз таълим, мотивацион йўналтириш.

Аннотация: В данной статье рассматривается подход в разрезе социально-экономических, педагогических и психологических факторов, связанных с современной мобильной подготовкой специалиста высокой профессиональной квалификации, инструментальные факторы мобильной и профессиональной подготовки и основы мобильности инновационного кластера педагогического образования.

Ключевые слова: образование, профессиональная квалификация, современный мобильный специалист, социально-педагогико-психологический, профессиональный специалист, инструментальные факторы, инновационный кластер педагогического образования, современный подход, национально-общечеловеческая ценность, непрерывное образование, мотивационная направленность.

Abstract: This article discusses the approach in the context of socio-economic, pedagogical and psychological factors associated with modern mobile training of a highly professional specialist, instrumental factors of mobile and vocational training and the basis of the mobility of an innovative cluster of teacher education.

Key words: education, professional qualification, modern mobile specialist, socio-pedagogical-psychological, professional specialist, instrumental factors, innovative cluster of teacher education, modern approach, national and universal value, continuous education, motivational orientation.

Бугунги кунда ҳар бир шахсининг маданий ривожланиши ва маънавий юксалиш концепциясини амалга оширилиши олий таълим тизими олдида янги мақсад, замонавий ёндашув ва аниқ йўналишларни белгилаб олишни тақозо этади. XXI аср таълимнинг мазмуни ва аҳамияти ўз мукамаллигига эга бўлиб, талаба шахсини шакллантириш, индивидуал ривожлантириш, миллий ва умуминсоний қадриятлар негизида камол топтириш, ҳамда креатив қобилиятларини шакллантириш орқали мобил хусусиятларни қарор топтиришдир. Бу жараён юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис

тайёрлаш билан боғлиқ таълимнинг ривожланиш тенденцияларини таҳлил қилиш орқали, унинг ижобий ва салбий динамикасини аниқлашга имкон берди.

Методология

Бунда биринчи навбатда қуйидагиларга эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ:

- юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис тайёрлаш билан боғлиқ амалий ва фундаментал билимларга зарар етказадиган таълим жараёни диагностикасини амалга ошириш;

- юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис тайёрлаш билан боғлиқ ижтимоий-иқтисодий

контекст билан боғлиқ ва боғлиқ бўлмаган ёндашувларни прагматик таҳлил этиш;

- юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис тайёрлаш билан боғлиқ мақсадларга тезда эришишга хизмат қилувчи профессионал ва инструментал омиллارни амалиётга жорий этиш;

- юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис тайёрлаш билан боғлиқ таълим мазмунини белгилаш ҳамда шахс ривожланишига хизмат қилувчи омиллارни мувофиқлаштириш.

Ушбу илмий ёндашув доирасида юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассиснинг умуммаданий ривожланиш тизими маълум бир моделга мувофиқлашган бўлиб, у қуйидагилар билан асосланиши мақсадга мувофиқ:

- касбий маданиятни ижодий муаммосини аниқлаш ва уни услубий ривожлантириш омилларига эътибор қаратиш;

- миллий ва умуминсоний қадриятларга эътибор қаратиш ҳамда маънавий салоҳиятни мунтазам ошириб бориш жараёнининг узлуксизлигини таъминлаш;

- замонавий мобил мутахассис шахсни шаклланишига хизмат қилувчи ижтимоий координаталари тизимини мувофиқлаштириш;

- замонавий мобил мутахассис ижодий салоҳиятини ривожланишига хизмат қилувчи таълим технологияларини амалиётга жорий этиш;

- ўзини ўзи камол топтириш ва касбий юксалиш ҳамда мустақил фаолиятни ташкиллаштириш билан боғлиқ конструктив фаолият турига мотивацион йўналтириш

ва бошқалар.

Юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассиснинг умуммаданий ривожланиш тизимини моделининг яхлитлиги, унинг таркибига бўлажак мутахассисни касбий шаклланиши ва ижодий ривожланишининг маданий-маърифий маконини ташкил этувчи касбий таълим мазмуни, мутахассис шахсига қўйиладиган талаблар, таълим муассасининг ижтимоий муҳити, қўшимча таълим тизими, индивидуал таълимга бўлган қобилият, бўш вақтдан самарали фойдаланиш малакаси каби таркибий қисмларни мувофиқлаштириш орқали таъминланади.

Таҳлил ва тадқиқотлар

Юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис шахсини ривожлантириш моделини амалга оширишда қуйидаги ташкилий-педагогик шартларга ҳамда педагогик таълим инновацион кластерининг мобилилик асосларига мувофиқ ташкил этилиши ижтимоий аҳамиятга эга бўлиб, юқори самарадорликни беради.

Биз томонимиздан тавсия этилган ОТМда замонавий мобил мутахассис тайёрлашнинг ижтимоий педагогик ва психологик таълим инновацион кластерининг модели юқори даражада касбий малакага эга бўлган замонавий мобил мутахассис шахсини ривожлантиришда бугунги кун замон талаблари нуқтаи назари асосида шакллантирилган.

Уни амалга ошириш қуйидагилар билан шартланиши мақсадга мувофиқ:

-биринчидан, замонавий мобил мутахассиснинг умуммаданий ва касбий ривожланиш жараёнини яхлитлиги ва узлуксизлигини таъминловчи асосий ва қўшимча таълим тизимлари фаолиятини таълим инновацион кластери билан мувофиқлаштиришни изчиллигини таъминлаш;

-иккинчидан, педагогик таълим инновацион кластери билан қўшимча таълим

тизимини ягона ташкилий тузилма сифатида ривожлантириш омилларига эътибор қаратиши ва такомиллаштиришнинг объектив зарурат эканлигини илмий-амалий жиҳатдан асослаш;

-учинчидан, замонавий мобил мутахассисларнинг тизимли малакасини ошириш, қайта тайёрлаш, таълим мазмуни доирасида инновацион характеридаги дастурлар ва лойиҳаларни ишлаб чиқиш ҳамда амалиётга реализация этиш.

Т.Н.Панкова нуқтаи назарича педагогик таълим инновацион кластерининг мобиллик асослари таълим тизими ва фаолият мақсадлари бирлиги ҳамда шахсни касбий шаклланиши ва ривожланишининг барча босқичларида муҳим аҳамият касб этиб, унинг ҳаёт давомида комплекс ривожланишини таъминлайди ва узлуксиз таълимнинг янги интегратив фазилатлари мазмунини белгилайди.[5]

Бугунги кунда педагогик таълим инновацион кластерининг мобиллик асослари негизида таълим муассасасининг ижтимоий-маданий муҳитидаги мавжуд пассив ҳолатларини бартараф этиш ва таълим олувчиларни комплекс умуммаданий ривожланиш тузилмасини ташкил этиш замон талаби бўлиб қолмоқда. Шу нуқтаи назардан профессор-ўқитувчилар ва талабалар ўртасидаги "жонли" мулоқотни ўрнатиш, таълим субъектлари ўртасида мавжуд бўлган дискриминацион муносабатларга чек қўйиш, профессор-ўқитувчиларнинг шахсий ва касбий маданиятини ошириш, профессионал эътиқод ва ахлоқ нормалари замонавий тизимини ишлаб чиқиш, маънавий ва ҳиссий барқарорлигини таъминлаш омиллари билан боғлиқ масалалар илмий жиҳатдан тадқиқ этилиши лозим.

Бу жараён, таълим субъектлари маънавиятини шакллантиришнинг асоси бўлиб, таълим ва тарбия мақсадларини аниқлаштириш, мавжуд ностандарт тушунчаларни бартараф этишга хизмат қилган

